مجـــلهی توســـعهی آمـــوزش در علـــوم پزشـــکی

دورهی ۴، شماره ۷ ، پاییز و زمستان۹۰، صفحات ۵۴ تا ۶۰

ارزیابی نقش طرح استاد مشاور در میزان پیشرفت معدل دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد طی سال های ۸۶-۸۱

دکتر محمد حسن لطفی[۱]، سعیده زارع[۲]، شکوه فاضل پور[۳] ،مهدیه ابویی[۴]، بتول قانع[۵] ، دکترجواد وطنی[۶]

نویسندهی مسئول: یزد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی ،مجتمع پیراپزشکی معاونت دانشجویی و فرهنگی دانشگاه mhlotfi56359@yahoo.com

چکیده

مقدمه *: برنامه ریزی برای پیشرفت تحصیلی فرزند ایثارگران در دانشگاه ها از جمله اهداف بلند مدت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران می باشد تا با تربیت نیروهای متعهد و متخصص گام بلندی در نیل به اهداف عالیه انقلاب اسلامی برداشته شود/ پیشرفت تحصیلی به افزایش مرحله ای یا ترمی متغیرهـای کمـی مرتبط با آموزش دانشجو به ویژه معدل اطلاق می گردد که در اثر توجه و حمایت های مادی و معنوی به ویژه ارایهی راهنمایی هـا و مشـاوره هـای اسـاتید دانشگاه به وجود می آید. در این راستا تعیین نقش اساتید مشاور در پیشرفت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد از اهداف اصلی این پژوهش می باشد.*

روش بررسی *: این مطالعه یک مطالعهی توصیفی تحلیلی بود که بر روی کلیهی دانشجویان شاهد و ایثارگر مقاطع مختلف تحصیلی ورودی ۸۱ به بعـد کـه ۱۰۵ نفر (۶۳ نفر دختر و ۴۲ نفر پسر) بودند و حداقل سه ترم تحصیلی قبل و بعد از اجرای طرح استاد مشاور در دانشگاه علوم پزشـکی شـهید صـدوقی مشغول به تحصیل بودند انجام شد. داده ها با از نرم افزار آماری spss و با به کارگیری آماره های توصیفی میانگین، انحراف معیار، نسبت، و درصد همچنین آزمونهای آماری کای دو ، مک نمار و $T-test$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت .*

نتایج*: آنالیز دادهها نشان داد که۴۰ درصد دانشجویان پسر و ۳۹ درصد غیر بومی بودند. در مجموع یک افزایش ۰/۷۳ در میـانگین معـدل دانشـجویان بعـد از اجرای طرح مشاهده شده است که از نظر آماری نیز معنی دار بوده است. تفاوت میانگین معدل قبل و بعد از اجرای طرح استاد مشاور بـین دو جـنس و بـین دانشجویان بومی و غیر بومی ازلحاظ آماری معنی دار نبود. ولی مقایسهی میانگین معدل قبل و بعد در داخل هرجنس، هر طبقهی سکونت، داخـل هـر مقطـع تحصیلی و هر رشته تحصیلی معنیدار بود.*

نتیجه گیری*: نتایج مطالعه نشان داد که در مجموع اجرای طرح استاد مشاور در ارتقای معدل دانشجویان شاهد و ایثارگر موثر بوده است و از این نظر تفاوتی بین دختران و پسران ، همچنین دانشجویان بومی و غیر بومی وجود نداشته است.*

واژگان کلیدی: شاهد و ایثارگر، دانشجویان، معدل تحصیلی، استاد مشاور

مقدمه

رشد و تعالی یک جامعه در گرو تندرستی و سلامت افـراد آن جامعه است و شناسایی عوامل تعیـین کننـده مربـوط بـه آن در جهت برنامه ریزی و سیاست گذاری در سـطوح کـلان و خـرد جامعه نقش مهمی دارد. تامین سلامتی افراد جامعه در سـه بعـد

۱- دکتری تخصصی آمار و اپیدمیولوژی ، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد

۲- دانشجوی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش بهداشت ، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد

٤- کارشناس مدیریت آموزشی ، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد

۵- کارشناس بهداشت عمومی ، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد

٦- پزشک عمومی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1390.4.7.1.5]

جسمی ، روانی و اجتماعی از مسایل اساسی هر جامعه‌ای محسوب می‌شود. تغییر و تحولات دنیای امروز با پیشرفت فناوری‌ها و پیچیدگی روابط بین فردی و اجتماعی همراه بوده است که علاوه بر ابعاد مثبت ، پیامدهای منفی آن سلامت و بهداشت روانی انسان را تحت تاثیر قرار می‌دهند. جوانی، بهار زندگی انسان‌ها و بهترین فرصت برای خودسازی ، پویایی و سازندگی در عرصه‌ی فردی و اجتماعی است و جوانان ارزنده ترین ذخایر و سرمایه‌های جوامع انسانی به شمار می‌آیند. از این رو رشد تعالی و پیشرفت هر کشور در گرو برخورداری از نسل جوان سالم، شاداب ، خلاق و مبتکر است که در سایه‌ی توجه و توانمندسازی آنان محقق می‌شود. دانشگاه و محیط‌های دانشجویی نیز که در برگیرنده‌ی بخش قابل ملاحظه‌ای از جوانان جامعه‌اند متاثر از فضای در حال گذار موجود درگیر چالش‌ها و دگرگونی‌های زیادی شده‌اند. دانشجویان دانشگاه‌ها به لحاظ حساسیت دوران رشد و تحصیل خود و شرایط خاص این مقطع از زندگی ، به ویژه در بدو ورود به دانشگاه ، فشارهای روانی و اجتماعی بیشتری را تجربه می‌کنند که از آن جمله می‌توان به گسستن از زندگی قبلی در خانواده ، ورود به زندگی دانشجویی و نیاز به سازگاری با محیط دانشگاه ، مدیریت مسایل تحصیلی، معیشتی و عاطفی اشاره کرد. با عنایت به این مسایل و مشکلات و دغدغه‌های جامعه دانشگاهی در این خصوص، ضرورت امر مشاوره را در این موسسات بیشتر نمایان می‌سازد. مشاوره از تمامی فعالیت‌های اخلاقی تشکیل یافته‌است که در آن مشاور متعهد، تلاش می کند تا به مراجع کمک کند تا به آن دسته از رفتارهایی بپردازد که بتواند به حل مشکلات و مسایل اومنجر شود. ازطریق مشاوره و راهنمایی فرد نه تنها وضع فعلی خود را درک می کند، بلکه از آنچه که به صورت آن درخواهد آمد نیز آگاه می‌شود. موضوع استاد راهنما یا استاد مشاور مقوله‌ی جدیدی نیست بلکه با توجه به نکات فوق نیازی بدیهی و پذیرفته شده در کلیه‌ی نظام‌های آموزشی برای همه‌ی دانشجویان است وارتقای سطح علمی و رشد استعدادهای دانشجویان از وظایف و اهداف اصلی هر نظام آموزشی محسوب می‌گردد. این امر در سطح دانشگاه‌ها و وزارت متبوع، به‌ویژه برای دانشجویان شاهد و ایثارگر همراه با انگیزه‌های قوی الهی است. از آنجایی که انقلاب اسلامی بر خلاف انقلاب‌های دیگر انقلابی با رویکردهای والای معنوی و نه صرفاً یک انقلاب مادی بوده است ، بنابراین حرکت ارزشی توجه به طلایه داران و حماسه سازان را در سر لوحه‌ی برنامه‌های زیربنایی خود قرار داده است. در این راستا تربیت نیروهای متعهد و متخصص که یکی از ارکان مهم این برنامه‌ها برای نیل به اهداف عالیه‌ی انقلاب اسلامی می‌باشد ، از جایگاه و اهمیت ویژه برخوردار می باشد . ورود فرزندان معظم شاهد و همچنین دلاور مردان صحنه‌های دفاع مقدس و یادگاران آنان به دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی کشور ، توجه دو چندان را در استمرار این جهاد مقدس در سنگر علم و دانش طلب می‌نماید. همچنین در راستای تحقق فرمان حضرت امام خمینی (ره) مبنی بر لزوم رسیدگی به امور تحصیلی یادگاران گرانقدر شاهد و با عنایت به تاکیدات مقام معظم رهبری جهت تربیت فرهیختگانی مدیر و متخصصانی متقی که ریشه در تبار خونین انقلاب اسلامی دارند ضرورت استفاده از ظرفیت های اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها در قالب طرح اساتید مشاور را در دانشگاه‌ها دو چندان کرده است .هدف کلی طرح استاد مشاور بهبود وضعیت آموزشی و فرهنگی و اجتماعی دانشجویان شاهد و ایثارگر می‌باشد . اساتید مجری از بین اعضای هیات علمی دانشگاه که از نظر رشته‌ی تحصیلی هم رشته‌ی دانشجو و از نظر منویات و اعتقادات دینی هم سنخ وی می باشند، انتخاب می شوند. پیشگیری از بروز مشکلات آموزشی و رفع موانع موجود در فرایند آموزشی ، مساعدت و حمایت منطقی از نیازهای فرهنگی و اجتماعی همچنین رفاهی دانشجویان شاهد و ایثارگر و تلاش در جهت رفع موانع مربوط از اهم وظایف استاد مشاور

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1390.4.7.1.5]

می باشد. برای تحقق شایسته این وظایف شناخت دقیق سوابق تحصیلی، وضعیت آموزشی، فرهنگی و معیشتی دانشجویان امری بدیهی است، زیرا براساس این اطلاعات، فرد مشاور می تواند در فراز و نشیب‌های دوران تحصیل، همچون سرپرستی دلسوز و یار و یاوری همراه به موقع دستگیری‌های مفید و سازنده را به انجام رساند (۲و۱) . مطابق تعریف، پیشرفت تحصیلی به افزایش مرحله ای یا ترمی متغیر های کمی مرتبط با آموزش دانشجو بویژه معدل اطلاق می‌گردد که در اثر توجه و حمایت های مادی و معنوی به ویژه ارایه‌ی راهنمایی‌ها و مشاوره‌های اساتید دانشگاه به وجود می‌آید و افزایش نسبی معدل دانشجویان در روند زمانی و در طول ترم های تحصیلی که سیر صعودی داشته باشد مد نظر محققین می باشد. لذا به دلیل اهمیت ذکر شده ، بر آن شدیم تا این تحقیق را باهدف تعیین نقش طرح استاد مشاور در میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثار گر دردانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام دهیم.

روش‌بررسی

مطالعه حاضر از نوع توصیفی مقطعی و به روش گذشته نگر بر روی ۱۰۵ نفر (٦٣ نفر دختر و ٤٢ نفر پسر) از دانشجویان شاهد وایثارگر مقاطع مختلف تحصیلی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی انجام شد. معیارهای ورود به مطالعه شامل کلیه‌ی دانشجویان دختر و پسر شاهد و ایثارگر مقاطع مختلف تحصیلی ورودی ۸۱ به بعد که حداقل سه ترم تحصیلی قبل و سه ترم تحصیلی بعد از اجرای طرح استاد مشاور در دانشگاه حضور داشته ، مشغول به تحصیل بوده‌اند، انجام شد (برای دانشجویان مقطع کاردانی دو ترم قبل و بعد از اجرای طرح در نظرگرفته شد). داده‌های مورد نیاز از طریق بررسی سوابق تحصیلی دانشجویان و با استفاده از پرسشنامه‌ای مشتمل بر اطلاعات دموگرافیک (سن ، جنس ، رشته‌ی تحصیلی ، محل سکونت و و ضعیت ایثارگری) و معدل تحصیلی آنان جمع آوری گردید . دانشجوی شاهد و ایثارگر به کلیه‌ی دانشجویانی که در ستاد شاهد و ایثارگر دانشگاه دارای پرونده ایثارگری بوده‌اند، اطلاق گردید. اطلاعات مربوط به مشخصات دموگرافیک و تحصیلی دانشجویان شامل سن ، جنس، نمرات تحصیلی ،معدل و محل سکونت آن‌ها توسط پرسشنامه از قبل طراحی شده و با مراجعه به اطلاعات تحصیلی دانشجویان موجود در واحد آموزش دانشگاه جمع‌آوری گردید . در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد تعداد ۱۵ نفر به عنوان استاد مشاور دانشجویان شاهد و ایثارگر به صورت تمام وقت فعالیت می‌نمایند و هر یک از آن‌ها به تناسب تعداد دانشجویان یاد شده در هر دانشکده به ارایه‌ی مشاوره و راهنمایی مشغول می‌باشند. کلیه‌ی دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه پس از ورود به دانشگاه الزاما تحت پوشش یکی از اساتید منتخب که واجد شرایط می باشد، قرار می‌گیرند و در زمینه‌های مختلف تحصیلی ، فرهنگی و رفاهی تحت مشاوره و راهنمایی و حمایت قرار می‌گیرند. معمولا جلسات مشاوره‌ی گروهی به صورت هفته‌ای یکبار و جلسات فردی به هر میزان مورد نیاز فرد انجام می‌گیرد. پس از جمع آوری داده ها ،با استفاده از نرم افزار آماری spss و با به کار گیری آماره‌های توصیفی میانگین ، انحراف معیار، نسبت و درصد همچنین آزمون‌های آماری کای دو ، مک نمار برای مقایسه‌ی نسبت‌ها و Student T–Test و Paired T–Test برای مقایسه‌ی میانگین‌ها و در صورت نامتقارن بودن داده‌ها به ترتیب از معادل نان پارامتریک آن Mann Whitny U-test و Willcoxon استفاده شد. نتایج در سطح ۰/۰۵ معنادار در نظر گرفته شد.

یافته ها

نتایج به دست آمده نشان داد که ٤٠ درصد افراد مورد مطالعه مرد و ٦٠ درصد دانشجویان زن واکثریت دانشجویان بومی (٦١درصد) و ما بقی غیر بومی (۳۹ درصد) بوده‌اند. دانشجویان کارشناسی ارشد به بالا بیشترین درصد افراد را به خود

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1390.4.7.1.5]

اختصاص دادند (٤٦/٧ درصد). ٣٢/٤ درصد و ٢١ درصد نمونه های مورد مطالعه نیز به ترتیب درمقاطع کارشناسی و کاردانی مشغول به تحصیل بوده‌اند. بیشترین و کمترین درصد دانشجویان مورد مطالعه به ترتیب در رشته های بهداشت (٢١ درصد) و دندانپزشکی پایه (١٢/٤ درصد) مشغول به تحصیل بوده‌اند . رشته های دندانپزشکی بالینی ، پرستاری ، پیراپزشکی و پزشکی بالینی در رده‌های بعدی قرار داشتند . یافته‌های تحقیق نشان داد که مقایسه‌ی میانگین و انحراف معیار معدل کل قبل و بعد از اجرای طرح استاد مشاور ، از لحاظ آماری معنی‌دار بود (اختلاف قبل و بعد معادل ٠/٧٣ ،(P<٠/٠٠١) مقایسه‌ی تفاوت میانگین قبل و بعد از اجرای طرح نشان داد که بین دانشجویان دختر و پسر از نظر آماری تفاوت معنی دار آماری وجود نداشت (P>٠/٠٥)لیکن مقایسه‌ی تفاوت میانگین قبل و بعد در داخل هر جنس از نظرآماری معنادار می باشد(جدول ١).

جدول ١ : مقایسه‌ی تفاوت میانگین و انحراف معیار معدل کل دانشجویان قبل و بعد از طرح بر حسب جنس

میانگین / جنس	تعداد	(انحراف معیار) میانگین		تفاوت میانگین	P – V قبل- بعد	P – V تفاوت میانگین ها
		قبل	بعد			
پسران	٣٩	١٣/٣٦(١/٦٠)	١٣/٩٤(١/٩٦)	٠/٥٧	٠/٠١	
دختران	٦٣	١٤/٤٨(١/٥١)	١٥/٣١(١/٨٩)	-٠/٨٣	٠/٠٠٠	٠/٤١

مقایسه‌ی تفاوت میانگین معدل کل قبل و بعد از اجرا بر حسب محل سکونت هیچ‌گونه ارتباط معنی‌دار آماری را نشان نداد (P>٠/٠٥) با این حال مقایسه‌ی تفاوت میانگین قبل و بعد در داخل طبقه‌ی بومی‌ها و غیر بومی‌ها به‌طور جداگانه از نظر آماری معنادارگردید (جدول ٢).

جدول ٢ : مقایسه‌ی تفاوت میانگین و انحراف معیار معدل کل دانشجویان قبل و بعد از طرح بر حسب محل سکونت

میانگین / سکونت	تعداد	(انحراف معیار) میانگین		تفاوت میانگین	P – V قبل-بعد	P – V تفاوت میانگین ها
		قبل	بعد			
بومی	٦٣	١٣/٩٠(١/٦٦)	١٤/٦٠(٢/١٣)	٠/٦٩	٠/٠٠٠	٠/٧٦
غیر بومی	٣٩	١٤/٣٠(١/٥٨)	١٥/١(١/٨١)	-٠/٨٠	٠/٠٠٠	

از نظر مقایسه‌ی کلی بین تفاوت میانگین و انحراف معیار معدل کل قبل و بعد از اجرای طرح در مقاطع مختلف تحصیلی اختلاف معنی‌دار آماری مشاهده گردید. ولی مقایسات داخل هر مقطع نشان داد که به جز مقطع ارشد و دکتری در سایر مقاطع اختلاف معنی‌دار شده ، افزایش معدل بعد از اجرای طرح بیش از قبل بوده است (جدول ٣).

جدول ٣ : مقایسه‌ی تفاوت میانگین و انحراف معیار معدل کل دانشجویان قبل و بعد از طرح بر حسب مقطع

میانگین / مقطع	تعداد	(انحراف معیار) میانگین		تفاوت میانگین	P – V قبل-بعد	P – V تفاوت میانگین ها
		قبل	بعد			
کاردانی	٢٢	١٤/٠٨(١/٥٢)	١٥/٥٠(٢/٣٤)	-١/٥٠	٠/٠٠٠	
کارشناسی	٣١	١٤/٦(١/٨٣)	١٥/٥٠(١/٣٦)	-٠/٩١	٠/٠٠٣	٠/٠٠١
کارشناس ارشد و دکتری	٤٩	١٣/٦٥(١/٤٨)	١٤/١٨(١/٥٦)	-٠/٢٧	٠/١٢	

از نظر مقایسه‌ی کلی تفاوت میانگین و انحراف معیار معدل کل قبل و بعد از اجرای طرح در رشته های مختلف تحصیلی اختلاف معنی‌دار مشاهده نگردید (P=٠/٠٨). ولی مقایسات داخل هرمقطع نشان داد که به جز رشته های بالینی پزشکی و دندانپزشکی و دندانپزشکی پایه در سایر رشته ها اختلاف معنی‌دار آماری وجود داشت و افزایش معدل بعد از اجرای طرح بیش از قبل آن بوده است (جدول٤).

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1390.4.7.1.5]

جدول شماره۴ : مقایسه ی تفاوت میانگین و انحراف معیار معدل کل دانشجویان قبل و بعد از طرح بر حسب رشته ی تحصیلی

رشته	تعداد	میانگین (انحراف معیار) قبل	میانگین (انحراف معیار) بعد	تفاوت میانگین	P قبل-بعد	P تفاوت میانگین ها
پرستاری	۱۷	۱٤/۰٥(۱/۲٦)	۱٤/۸۷(۱/٤۷)	-۰/۸۱	۰/۰۰۹	
دانداپزشکی پایه	۱۳	۱٤/۱۷(۱/۸٦)	۸۷/۱٤(۱/٦٦)	-۰/۷۰	۰/۰۹	
دندان پزشکی و پزشکی بالینی	۳٦	۱۳/٤۸(۱/۲۷)	۱۳/٦۱(۱/٦٦)	-۰/۱۲	۰/٥۳	۰/۰۸
بهداشت	۱۹	۱٥/۱۳(۲/۰٦)	۱٦/۱(۲/۰۳)	-۱۰	۰/۰۳	
پیراپزشکی	۱۷	۱۳/۹۸(۱/٥۰)	۱٥/٦۰(۲/۱۸)	-۱/٦	۰/۰۰۰	

بحث

مطالعه‌ی حاضر با هدف ارزیابی تاثیر خدمات مشاوره‌ی تحصیلی ارایه شده توسط اساتید مشاور دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد روی چگونگی پیشرفت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه صورت پذیرفت. آنالیز داده‌ها نشان داد که در مجموع یک افزایش ۰/۷۳ در میانگین معدل این دانشجویان بعد از اجرای طرح به وجود آمده بود که از نظر آماری نیز معنی دار بوده ، حاکی از موثر بودن اجرای این طرح بود و اساتید انتخاب شده توانسته بودند با به‌کارگیری روش های مناسب مشاوره‌ای که درکارگاه‌های آموزشی کشوری و منطقه‌ای فرا گرفته بودند و صرف وقت کافی موجبات فراهم آوردن ارتباط موثر و عاطفی را برای دانشجویان یاد شده ایجاد و با پیگیری و رفع مشکلات اداری آموزشی و فرهنگی آنها از دغدغه‌های روزانه‌ی آن ها بکاهند تا این عزیزان بتوانند با آرامش خیال بیشتری به تحصیل بپردازند . در این راستا فعال نمودن ستادهای شاهد و ایثارگر دانشگاه ها به ویژه در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی که همواره از مدیران ، کارشناسان و رابطین دلسوز و پیگیر برخوردار بوده است را نمی‌توان در این افزایش معدل و تقویت بنیه‌ی علمی دانشجویان شاهد نادیده گرفت . بررسی‌های لازم نشان داد که تاکنون مطالعه‌ی مشابهی در سایر دانشگاه‌های کشور و بر روی دانشجویان شاهد و ایثارگر انجام نگرفته است تا مقایسه‌ی لازم با نتایج این مطالعه صورت پذیرد ولی شواهد کافی وجود دارد که این ارتباط مثبت آماری و اثر بخشی خدمات مشاوره ای روی بهبود وضعیت تحصیلی سایر گروه های جامعه مانند دانش آموزان وجود دارد .

مقایسه‌ی تفاوت میانگین معدل قبل و بعد از اجرای طرح بین دختران و پسران دانشجو و همچنین بین دانشجویان بومی و غیر بومی نشان داد که علی رغم افزایش معنی دار معدل بعد از اجرای طرح در داخل هر طبقه، جنس و یا سکونت (بومی ، غیربومی) اختلاف معنی داری بین دو جنس و بین افراد بومی و غیر بومی وجود نداشت. توجیه قابل ارایه در این زمینه می‌تواند این باشد که اساتید مشاور بدون در نظر گرفتن جنسیت و یا محل سکونت دانشجویان به ارایه‌ی راهنمایی و هدایت تحصیلی آن‌ها مبادرت نموده‌اند اگر چه انتظار می‌رود که دانشجویان غیر بومی با توجه به غم غربت و دوری از خانواده نیاز بیشتری به حمایت‌ها و راهنمایی‌های اساتید مشاور خود داشته باشند و به نوعی خلا عاطفی ناشی از دور بودن از پدر و مادر را با استاد مشاور دلسوز خود پر نمایند و یا با توجه به استعداد بیشتر دختران در زمینه‌ی آسیب های روحی و عاطفی باز هم تفاوت معنی‌داری بین دو جنس مشاهده نشده است . در مطالعه‌ای که توسط شمس و همکارانش انجام شد حدود ٥٦ درصد دانشجویان از اساتید مشاور خود راضی بودند و سهل الوصول بودن دانشجویان به اساتید ، آشنا کردن دانشجویان به قوانین و مقررات آموزشی را از دلایل رضایت مندی خود ذکر کرده‌اند (۳) . در مطالعاتی که توسط خانم مجاهد و همکاران با عنوان بررسی نظر دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی در ارتباط با چگونگی انتخاب استاد راهنما انجام گردید ، مشخص گردید که اولویت اول اکثریت دانشجویان مورد مطالعه در انتخاب استاد راهنما این بود که استاد راهنما هم رشته‌ی آنان باشد ، عمدتا دارای مسوولیت اجرایی در سطح دانشکده باشد.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1390.4.7.1.5]

تعداد کمی از دانشجویان تحت پوشش در باشند تـا وقـت لازم جهت رسیدگی به مسایل و مشکلات آنان را داشـته باشـد. ایـن نتایج در راستای این واقعیت می باشد که عمده‌ی اساتید مشاور دانشـجویان شـاهد و ایثـارگر دانشـگاه در شـرایط فعلـی از موقعیت‌های اجرایی در سـطح دانشـگاه و دانشـکده برخـوردار می‌باشند و از نظر هم رشته بودن بـا دانشـجویان نیـز ایـن امـر رعایت گردیده است (٤).در ارتباط با اختلاف معدل دانشجویان قبل و بعد از اجرای طرح شاهد بر حسب مقطع تحصیلی آن‌هـا نتایج این مطالعه نشان داد که مقایسه‌ی تفاوت میـانگین قبـل و بعد از مقاطع مختلف تحصیلی از نظر آمـاری معنـی‌دار گردیـده است به طوری که بیشترین افزایش در مقطع کاردانی و کمتـرین آن در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری دیده شده اسـت. زمـانی که مقایسه‌ی این اختلاف‌ها در داخل هر مقطع تحصـیلی انجـام شد ، مشخص گردید که در مقـاطع کـاردانی و کارشناسـی ایـن اختلاف معنی‌دار بـوده ، در مقطـع ارشـد و دکتـری علـی رغـم افزایش معدل معنی دار نگردیده است کـه ایـن امـر مـی توانـد احتمالا به دلیل طولانی تر بودن دوره‌ی تحصیلی این دانشجویان و از طرفی مشکل‌تر بودن دروس تخصصی آن‌ها در دوره علوم پایه پزشکی و دندان پزشکی باشد که مـی توانـد در دراز مـدت روی موفقیت تحصیلی و کاهش اثر بخشی مشـاوره‌هـای انجـام شده موثر باشد.مشابه چنین نتایجی بر حسب رشته‌ی تحصـیلی آن‌ها مشاهده گردید به طوری که دانشجویان رشته‌ی بهداشت ، پیراپزشکی و پرستاری و مامایی که اکثر قریب به اتفاق آن‌ها در مقاطع کاردانی و کارشناسـی مشـغول بـه تحصـیل بـوده‌انـد از افزایش معدل بعد از اجرای طرح برخـوردار بـوده‌انـد و متقـابلا دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و پزشکی و دندان پزشکی از افزایش کمتر معدل بهرمند شده‌اند که این خود می توانـد تاییـد کننده‌ی نتیجه‌ی قبلی باشـد کـه کمتـرین افـزایش معـدل را در مقاطع دکتری نشان داد .مطالعه‌ی علی بنی اسدی درسـال ۱۳۸٤ با عنوان" پس رویدادی پیرامون بررسی میزان اثر بخشـی طـرح استاد مشاور در کاهش آسیب های آموزشی و روانی و فرهنگی دانشجویان شاهد در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی استان سمنان"که بر روی ۱۷۹نفر از دانشجویان شـاهد دانشـگاه هـا و مؤسسات عالی مستقر در استان سمنان در سال تحصیلی ۸٤-۸۳ ، (به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای) انجام شد، نشـان داد: طرح استاد مشاور در پیش‌گیری از پیشرفت مشکلات آموزشـی و تحصیلی دانشجویان شاهد، حذف یـا کـاهش موانـع پیشـبرد برنامه های علمی و فرهنگی، برنامه‌هـای مربـوط بـه توسـعه‌ی مطالعات و تحقیقات دانشجویان، تعارضات اخلاقی و باورهـای دینی دانشجویان و هم چنین کاهش یا حذف موانـع مربـوط بـه رفتارهای سازشی دانشجویان شاهد به میزان زیاد مؤثراست. (۵) نتایج مطالعه‌ی توکلی در سال ۱۳۷۸ با عنوان نقش استاد مشاور در پیشرفت تحصیلی دانشجویان شاهد" کـه از نـوع توصـیفی بوده ، بر روی ۳۰ نفراز دانشـجویان شـاهد دانشـگاه سیسـتان و بلوچستان (با روش تصادفی) انجام شد، نشان داد که تخصص استاد مشاور، میزان تحصیلات و نوع برخورد وی با دانشجویان، میزان علاقه‌ی دانشجویان به مشاوره و ارتباط والدین دانشجویان شاهد با استاد مشاور در پیشرفت تحصـیلی دانشـجویان شـاهد نقش مؤثری دارد(٦).

نتیجه گیری

نتایج مطالعه نشان داد که بدون در نظر گرفتن دیگر فاکتورهـای موثر روی پیشرفت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثـارگر ، یـک افزایش معنی دار ۰/۷۳ درصـدی در معـدل دانشـجویان تحـت پوشش طرح استاد مشـاور شـاهد و ایثـارگر نسـبت بـه قبـل از اجرای طرح یاد شده مشاهده شد که نشان می‌دهد این طـرح از موفقیت نسبی برخوردار بوده است. اگرچه بررسی ابعـاد بیشـتر این طرح در ارتباط با شناسایی نقاط ضعف و قوت آن نیـاز بـه واکـاوی بیشـتری دارد. بـا توجـه بـه اینکـه در ایـن مطالعـه از دانشجویان غیر شاهد و ایثارگر به عنوان گـروه کنتـرل و جهـت

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1390.4.7.1.5]

مقایسه آن‌ها با معدل دانشجویان شاهد و ایثارگر استفاده نگردیده است ، پیشنهاد می‌شود متخصصین علاقمند در مطالعات بعدی و با به‌کارگیری متدها و روش‌های دقیق‌تر مانند مطالعات کوهورت آینده نگر با انتخاب دو یا سه گروه به نتایج دقیق‌تر و مستندتر دست یابند.با توجه به اینکه در این مطالعه فقط و صرفا به معدل تحصیلی آن‌ها اکتفا گردیده ، نمی تواند از جامعیت کافی برای مقایسه‌ی اثر استاد مشاور برخوردار باشد. پیشنهاد می‌گردد درمطالعات بعدی متغیرهای موثر دیگر از جمله معدل دوره‌ی دبیرستان و پیش دانشگاهی ، رتبه و یا نمره کنکور ورودی که همتراز با سایر دانشجویان شده باشد ، همچنین متغیرهای دیگر مانند دوره‌ی تحصیلی دانشگاه و فاکتورهای اقتصادی فرهنگی و اجتماعی خانواده دانشجویان مد نظر قرار بگیرد. با نظر خواهی از اساتید مشاور که در شرایط کنونی امر هدایت و مشاوره دانشجویان شاهد و ایثارگر را به عهده دارند، مشخص گردید که بعضا مشاوره هایی از سوی سایر اساتید دانشکده انجام گرفته است که پیشنهاد می‌گردد در مطالعات بعدی و با به‌کارگیری روش‌های کنترلی لازم صرفا نقش اساتید هر دانشجو مورد بررسی قرار گیرد .

منابع

۱- مجموعه آیین نامه ها و مصوبات مربوط به دانشجویان شاهد و ایثارگر چاپ وزارت بهداشت در مان و آموزش پزشکی. ۱۳۷۹

۲- هزاوتی م م / بررسی آگاهی ، نگرش و عملکرد اساتید دانشگاه علوم پزشکی همدان در مورد مشاوره تحصیلی و راهنمایی تحصیلی دانشجویان در سال ۱۳۷۷. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان / پژوهنده ۱۳۷۹؛ *شماره ٤ : صفحات ٤٣-٣٦*

۳- شمس ب و همکاران / بررسی نظرات دانشجویان پزشکی در مورد مرجع مناسب جهت حل مشکلات دوران تحصیلی در خلاصه مقالات هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی / تبریز ۱۳۸٤/

٤- مجاهد ش و همکاران . بررسی نظر دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی در ارتباط با چگونگی انتخاب استاد مشاور. گام های توسعه در آموزش پزشکی، مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی کرمان، ۱۳۸۵ ؛دوره هشتم،شماره دوم،پاییز و زمستان: ۱۱۵-۲۳

۵ - بنی اسدی ع . بررسی میزان اثربخشی طرح استادمشاور در کاهش آسیب های آموزشی و روانی و فرهنگی دانشجویان شاهد دانشگاه استان سمنان سال ۸۳-۸٤.کتاب مجموعه مقالات دومین کنگره انجمن روانشناسی ایران-بهمن ۱۳۹۰

٦- توکلی . نقش استاد مشاور در پیشرفت تحصیلی دانشجویان شاهد دانشگاه سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۷۸.پایان نامه کارشناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1390.4.7.1.5]